

Herudover bærer samlingen slående vidnesbyrd om Febvres problemformulerende evner, hans evne til at stille frugtbare nye spørgsmål til kendte problemstillinger, igen kan den franske reformation tages som eksempel. En enkelt indvending mod udvalget, som også indeholder et par teoretisk betonedede artikler og en informativ Febvre-biografi af udgiveren, er, at der i høj grad savnes en begrundelse fra udgiverens side for valget af netop disse tolv artikler fra det omfattende forfatterskab. En læser, der ikke på forhånd er synderlig fortrolig med Lucien Febvre, kan godt sidde tilbage med spørgsmålet, om man nu er blevet præsenteret for alle centrale aspekter af Febvres historikerfysiognomi eller blot for enkelte sider.

Jens Chr. Manniche

Social Historians in Contemporary France. Essays from Annales, edited by Marc Ferro. Harper & Row, Publishers, New York, 1972. 327 s.

Formålet med denne bog er at give den angelsaksisksprogede verden et bedre kendskab til det historiesyn, som ligger bag udvælgelsen af artikler til det franske tidsskrift »Annales, Economies, Sociétés, Civilisations«. Dette er sket ved at udvælge tretten artikler, der har været publiceret i tidsskriftet på fransk mellem 1964 og 1969, og oversætte disse til engelsk.

Udvalget dækker både emnemæssigt, geografisk og kronologisk meget bredt, som det må være naturligt, når det skal vise Annalesskolens spændvidde, men man kunne dog nok have ønsket, at udgiveren ikke havde indskrænket sig til en formel indledning på en side, men mere grundigt havde gjort rede for, hvad han tilsigtede med de valgte artikler. Derved ville artikelsamlingen have været mere anvendelig som grundbog ved et kursus, der skulle vise tendensen i en vigtig moderne skole inden for historieforskningen. Uden denne indledning kan det være svært at se bindeleddet mellem artiklerne, netop fordi skolens syn på historien er så vidtspændende.

Grundstammen i udvalget udgøres således af mere traditionelt betonedede artikler med emner fra økonomisk og social historie som f. eks. Fr. Crouzet's komparative analyse af den økonomiske vækst i England og Frankrig i det 18. århundrede – som for øvrigt allerede tidligere har foreligget i en engelsksproget version. Påvirkning fra nyere tendenser inden for den økonomiske historieforskning er der givet et eksempel på i Le Roy Ladurie's kritik af J. C. Toutain's franske landbrugshistorie. Annales særpræg kommer imidlertid tydeligst frem i andre artikler, hvor mere socio-kulturelle aspekter behandles. Et eksempel af denne type er således Pierre Vidal-Naquet's bidrag, hvor den mytiske baggrund for den atheniensiske Ephebeia-institution behandles.

For den læser, der ikke af sproglige grunde forhindres i at gøre direkte studier i Annales, vil artikelsamlingen dog næppe have større interesse. De tretten artikler vil kun kunne blive et ringe surrogat for den forskelligartethed i analysemetoder, som man præsenteres for ved læsning af blot et par årgange af tidsskriftet.

Hans Chr. Johansen

Helge Klint: Militærhistorie. København, Dansk historisk Fællesforenings håndbøger, 1970. 109 s.

Oberstløjtnant Helge Klints bog indeholder en instruktiv indføring i militærhistoriens terminologi, fyldige oversigter over såvel den internationale militærhistories hovedværker som den danske militærhistoriske virksomhed fra ca. 1750 til nutiden, hvortil kom-

mandørkaptajn Jørgen Teisen har bidraget med det sømilitære afsnit, et kort kapitel om internationalt militærhistorisk samvirke, en kommenteret, selektiv liste over hovedværker i finsk, norsk og svensk militærhistorie og endelig en nyttig introduktion til nogle arkiver, biblioteker og museer, der måtte rumme materiale af særlig interesse for en militærhistoriker.

Den dobbelte opgave, som Helge Klint har sat sig – på den ene side at skrive en elementær indføring i militærhistoriske problemer og på den anden at indrette den således, at den også med udbytte kan benyttes som håndbog af mere kyndige – er ingenlunde let; men inden for sine muligheder synes forfatteren dog at have løst opgaven ganske tilfredsstillende: bogen giver et ganske godt indblik i militærhistoriens problemer og terminologi, og den indeholder en række oplysninger, som også erfarne militærhistorikere kan drage nytte af. Tilegnelsen lettes betydeligt af forfatterens klare og præcise sprog. Endnu større præcision kunne være opnået ved en mere udstrakt anvendelse af noteapparat, ligesom tilføjelse af et leksikalsk afsnit – eller i det mindste et sagregister – ville have forøget bogens værdi som håndbog.

I flere henseender – ikke mindst hvad angår terminologien – er det en styrke, at bogen er skrevet af en uddannet taktiker; men fra en faghistorikers synspunkt har det også givet den en lidt uheldig slagside, hvilket især finder udtryk i forfatterens vurderinger af tidligere tiders krigskunst og ældre militærhistorisk litteratur, der – uden at det nogetsteds gøres klart – vurderes med en nutidig norm som målestok: jo mere fortiden ligner nutiden, jo bedre. Det er upræcist og metodisk uheldigt, når såvel Klint som Teisen i adskillige tilfælde karakteriserer ældre militærhistoriske værker som »kildeskrifter«. – Læser man forfatterens vurderinger med den fornødne kritik, er »Militærhistorie« en nyttig lille håndbog, og der er al mulig grund til at glæde sig over denne sobre og hårdt tiltrængte introduktion til en side af historien, som faghistorikerne i alt for mange år skamløst har forsømt.

Knud J. V. Jespersen

Jean-François Bergier: Naissance et croissance de la Suisse industrielle. Monographies d'histoire suisse publiées par la Societe Generale Suisse d'Histoire, VIII. Francke Editions, Berne, 1974. 170 s.

Der har i de senere år kunnet konstateres en stigende international interesse for de mindre europæiske landes økonomiske historie. Denne forskning, der i høj grad beskæftiger sig med teorier om fordelene ved »en lille økonomi«, hæmmes imidlertid ved den udbredte mangel på ajourførte og sprogligt let tilgængelige oversigtsværker. Jean-François Bergier, historieprofessor ved Eidgenössische Technische Hochschule i Zürich, har med det foreliggende lille værk lettet udenlandske læseseres muligheder for at danne sig et samlet indtryk af den svejtsiske industrialiseringsproces.

Bergier tager noget overraskende sit udgangspunkt i den »neolitiske industrielle revolution«, og fremstillingens hovedvægt ligger så afgangspunkt i tiden før 1850; tekstilindustriens dominerende rolle for den industrielle udvikling i hele denne periode fremstilles således ret udførligt, medens det sidste hundredårs opsving for den kemiske industri og maskinindustrien behandles meget sporadisk. Forfatteren har bygget på det publicerede, pauvre statistiske materiale samt den uensartede by- og kantonforskning, og han er følgende tilbageholdende med generelle udsagn og årsagsforklaringer. Teksten savner dog ikke interessante hypoteser: var det eksempelvis fordi det svejtsiske landbrug viste sig ude af stand til at brødføde befolkningen, at den industrielle udvikling stimuleredes så kraf-